

زیا نځا نی به راورد کردن ل

نځوان مندا ځان ... رځا شوان

پروړد کردن مندا ځان به ئځرځنی و دروستی، بهرپرسيار ټيځی کی گځور و ئځرکځکی قورس و زځر هځستیار، لځ ئځستځی خځزانځکان به گځستی و دایکاندا به تایبځتی، هځندځ رځفتاری نادرست و هځځ لځ لایځن دایکان و باوکانځو، مندا ځاځکانیان تووشی فشار و گځلځ کځشځی دځروونی نځخوازراو دځکځن کځ لځ ئځمځ و داهاتووشدا رځنگدانځوځیځکی نځرځځنځیان لځ کځسایځتی و لځ ژیانځاندا دځبن.. مندا ځان باجځکی زځری ئځم هځځانځی دایکان و باوکانځیان دځدځنځو.

بهگومان هځموو دایکان و باوکان هیواخوازی ئځوځن، کځ مندا ځاځکانیان باشتړین مندا ځبن و داهاتوویځکی گځش و پایځیځکی بهرزیان هځبهځت و مایځی رځز و شانازیابن.. بهځام

ئځمځ ئځوځ ناگځیځنځت کځ پاکانځ به هځځ پروړد ټیځکانیان بکځبن لځ پروړد کردن مندا ځاځکانیاندا، هځرچځند کځ ئځم هځځانځشیان به مځبهځستبن و لځ نځزانځنځیانځو بن.

یځکځک لځ گځورځترین ئځو هځځ زیان بهځشانځی باوکان و دایکان لځ پروړد کردن مندا ځاځکانیاندا ټیځیکځتوون و ټیځیدځکځون، بهراورد کردن مندا ځاځکانیانځ به مندا ځانی تر.

لځوانځیځ ئځم هځځځیځ بهځسځر کځسانځکی وځکوو ئځوځش هاتووبځت و دځرد و زیانځکانی

بهراورد کردن ځان به مندا ځانی تر چځشتووبځت.

بهځشی زځری دایکان و باوکان، سځرځای ئځوځی کځ دځزانځن بهراورد کردن لځ نځوان مندا ځاندا کارځکی هځځ و زیان بهځخش و کاردانځوځیځکی خراپی لځدځکځوځتځو،

کځچی درځژځ بهځم رځفتارځ زیان بهځخش دځدځن، مندا ځاځکانیان لځ گځځ خوشک براکانیان

و لځگځځ مندا ځانی کځسوکځار و هځاوځ و دراوسی و ناسیاوځکانیادا بهراورد دځکځن.

بهراورد کردن لځ نځوان مندا ځاندا، هځر به دایک و باوک و خځزانځکانځوځ نځوځستاو، بهځکو ټځشنځی کردوځ و بهځشځک لځ

مامځستایانی قوتا بخانځکانیش ئځم هځځځیځ دځکځن و قوتا بیځکانیان به یځکتری بهراورد دځکځن، لځگځځ ئځوځی کځ

مامځستاگان لځ هځموو کځسځک باشتړ ئځم راستیځ دځزان، کځ لځ رووی

زیرکی و بهر و توانا زینی و هشیگاند، جیاوازی له
نوان مندااندا هی. پویست رچاوی ئم جیاوازیان بکن و
هیچ قوتابییک به قوتابییک کی تر بهراورد نکن.
هاووئیکم وتی: من زه رقم له بابتی بیرکاریه، هکارکشی
ئووئیکم له پالی

دوو می قوتابخانهی ناوئندی بووم.. لهگه ئامزاکمدا له هه مان
پهیدا بووین، ئه و بیرکاریدا زیرک بوو. ماموستای بیرکاریمان
هه موو جارک پهی دوتم: بهوانه که

ئامزاکهت چه ند زیرکه، چه ند به خراییی و هه می پرسیار و
راهه نانهکان ده نووست، ئهی ته به وکو ئامزاکهت نیت و ناتوانیت
به ئاسانی و هه می پرسیارکان بدیتوو؟

ئم بهراوردکردنهی من به ئامزاکم و دووباره کردنهوی
چه ندین جار.

تا رهژیک خه م په نه گیرا و به مامستا که م وت: مامستا ئهی ته به
وهکو مامستا

سامان دوکت رات له بیرکاریدا و ره نه گرتوو؟ ئم قسه ییم ته نگه ی
مامستای گرت و له بهرچاوی هاوو قوتابییکانمدا زله ییک
مزی له دام.. ههستی بریندارکردم.

له و رهژوو رقم له بیرکاریه، له و کاته دا رقیشم له
ئامزاکه شم ده به وو.

له که په نه و ییک ئامازه به وو ده کات، ئه و مندااننه ی که
قوربانیی بهراوردکردن به مندااننه ی تر، دوو چاری متمانه به
خه نه بوون بوونه. زه جاریش هه ست به وو ده کن، که هه چیان له باردا
نییه و به که کی هه چیش نایه، له شوئنه ی شیاویشدا نین. ئه م ش
به شوو ییک کی گشتی له خوئندن و له ژیا نیاندا ره نگیداو ته وو و
کاردا نه وو ییک کی نه ره نی

به دروست کردوون. تا راده ییک ره شینی شی کردوون و هه ست به به
ئومیدی ده کن.

بهراوردکردن له نوان مندااندا، ئم لایه نان ده گرته وو:

۱- بهراوردکردن له زیرکی و بلیمته ی له توانا هه شییکاندا.
۲- بهراوردکردن له هه زی بازووکان و له بههره جوو ییکاندا
له نوان مندااندا.

به نموونه: دایکه داوا له کوو که ی ده کات خه له قهری فانه
مندا مده چونکه ئه و له ته به هه زتر.. یا ئهی ته به وکو
براکهت و ره زه ناکهت و که شت دانا گریته؟

۳- بهراوردکردن له خوئندن: بهراوردکردنه ی قوتابییک به
قوتابیانی تر له لایه دایک و باوک و مامستا که یه وو.. وکوو: ته

گونجاو یان به بدزنه و... پویشتیسه ستایشی لایه نه
ئر نییه کانیسه بکه نه.

۲- که بوونه وای رزگرتن له خود: به راورکردنی مندا که به
مندا هانی ناست به رزتر نه و به وایه لای نه و مندا دروست ده به،
که هاوکه کانی له و زیاترن، ناتوانه. کار که باشی نه و ته
نه نجام بدات، که به ده دایک و باوکی به و لهی رازین. نه م
هسته شی زیانه کی زری په ده گه یه نه. ته نگ به گه شه کردنی که سته و
په شکه وتنی ناکادیمی له خو نندنه په هه ده چنه.

به یه په ویسته دایکان و باوکان بروایان به جیاوازی توانا و
به هه ی تاک هه به، به تایب تیش له مندا هاندا، که خاوه نی
هسته کی ناسک و ده کی پاکه.. گه ر گه ور که کان فریان نه که نه وانه
رق و کینه و ئیره یی و چکوسی نازان.

۳- که مېوونه ی بایه خدان به باشکردنی کار که نیان: گه ر به و دایک و
باوک که شه و به هره و کار نه نجامدراو کانی مندا که یان، پشتگو
بخه و بایه خیانه په نه ده و

به هه ندیان نه زان، ده سته شی و نه ف رینه مندا که یان
نه که نه و به نه نجامدراو به شتر کانی هاوکه کانی به راوردیان
بکه نه و به چاو که که متر له به هره و توانا کانی مندا که یان
به وانه.. وا له مندا که یان ده که نه که سارده به ته و و چتر خه ی
ماندوو نه کات.. چونکه دایک و باوکی له به هره و کار که کانی
ناه رین و به هه نه نازان.

هسته ش به شه رم ده کات و گه شه گیر و دوور په رز ده وسته،
له و ده ترسه

که دایک و باوکی به مندا ی میوانه کانیان به راوردی بکه نه و
بیشه نه و.

۴- له ده ستدانی به هره ی داهه نان: گه ر به هره و خه ون و توانا
تایب ته ندیه کانی مندا که تان له به رچاونه گرن و هانی نه ده نه به
در نه په ده و په شکه وتن و داهه نانی

زیاتر و به شتر و، په رپه ده به به هره و نه رزوو کانیان.
به راوردیان بکه نه به به هره و مندا هانی به هره م نتر و داهه نه رتر،
مندا که تان وا له کیده داته و که شکسته هه ناو

و په ویسته به در نه په ده ناکات و حه زی داهه نانی ته ده
ده مره.

۵- دابه انی نه وانه مندا و دایک و باوکی زیاتر ده به:
به راوردکردنی مندا که تان

له گه مندا لانی خزم و ناسیاو و هاو و دراوسه، یا له گه
خوشک و براکانی، هه کار که به دروست بوونی گره ی ده روونی به

مندائیکه تان، ههست بـوو دـکات کـ ئـو پـسـند نیـ و خـشتان ناوـت و لـبـردـهـانـان نیـ و لـی رازی نیـ. بـیـ حـز بـوو دـکات ماوـی دابـان و دوورکـوتـهـوی لـتـانـوو بـپارـزـت و هـنـد بـلاتـانـوو نـیات.. ئـمـش خاـکـی نـرـنیـ و پـیـوـندی و خـشـویستی بـتان لاواز دـبـت.

۶ـ بـراوردکردن دوزمنایـتی دـخاـتـ نـوان مندائـانـوو: بـراوردکردنی مندائیکه تان بـ مندائـانی تر، لـ جیاتـی ئـوو سـتایشـی ئـو مندائـانـ بکات، هـستی دوزمنایـتی و رقلـبـوونـوو یانی لا دروست دـبـت، ئـم بـراورد پـاـنـریشـ بـ ئـوو ی بـ نادروستی رـفتار و هـسوکـوت لـگـهـانـدا بکات. چونکـ غیرـیان لـدـکات و ئـیرـیان پـدـبات، دووریش نیـ کـ دوزمنایـتی و شـ و ئاژاو لـ نـوانیاندا دروست بـت و ئـنجامـکی خراپی لـبکـوتـوو.

۷ـ بـراوردکردن پـیـامـکی نـگـتیفـ بـ مندائیکه تان: کاتـک دایک و باوک بـراوردی مندائیکه یان لـگـهـ مندائـانی تر دا دـکـن، ئـو پـیـامـیان پـدـگـیـن، تـ بـ توانایت

و هیچـت لـدـست نایات، بـیـ پـویستـ خـت بـ مندائـانی تر بـراوردبکـیت و چاو لـوان بکـیت.. ئـم بـچوونـ هـسـیـشتان، وا لـ مندائیکه تان دـکات کـ بـهای خـی لـدـست بدات و بـت بـ پاشکـی مندائـانی تر.. لـ خـشی رازی نابـت و هـست بـ دـنیایـی و دـروون ئاسوودـی ناکات.

۸ـ بـراوردکردن وا لـ مندائیکه تان دـکات، کـ رستـگـلـکی لـم جـرـ بـکاربهـن:

من لـ فـانـمندا باشترم.. یا من لـ فـانـمندا خـراپـترم.. یا من جیاوزترم لـگـه مندائـانی تر دا.. "باشترم — خراپـترم — جیاوزاتم" ئـم وشانـ خـبـراوردکردنـ لـگـه مندائـانی تر دا. مندائیکه تان وای لـدـت هـمیشـ بـ مندائـانی تر خـی بـراورد بکات.

۹ـ مندائـ دواي خـشـویستی دـکـوت: هـموو مندائـک دـیـوت پاراوی سـز و خـشـویستی دایک و باوکی بـت. کـ مندائیکه تان دـیـوت بـ جیاوازی و کـوو خوشک و براکانی تری خـشـویستی پـ بـخـش و نازی هـبـگـر.. بـ ئـم مـبـستـش دـیـوت کاری لـ توانا بـدـر ئـنجام بدات، لـ چوارچـوو یـکـدا دـژی کـ لـ توانای سروشتی خـی زیاتـر. هـر بـ ئـوو ی کـ ئـوو ی دایک و باوکی لـی رازی ببـ.

۱۰ـ زیادـیـی لـ بـراوردکردنـ: بـ لـبـراوکرتنی جیاوژی لـ بـهرـ و توانا و بارودوخ.. هـنـد لـ مندائـانی جیاواز

لځگه مندانه نى تردا، تووشى لځخبايى و لځخدچوون و فيززلى دبن، لوانه يې ئم خسه ته نرننيي ببه ته خويان.

۱۱- بړاوردكردنى مندا بې مندا نى تر، هكاركې بې شمركردن و گڼگيرى و خدوورگرتن و ناكه مهاله يې ته. كم دوو و حزنالكات ته ككه او دانيشتن و ككه ته.

۱۲- مندا نه لې هموو بواركاندا و كوو يېك بېهرمه ند و بې توانا و پرفلكت نين. مندا هېه لې بيركاري دا زيركه.. هېه لې زماندا زيركه.. هېه لې وندكه شاندا.. هېه لې نواندا.. هېه لې موزيك و گرانيدا، هېه لې هه نراو و وتار خو نند نه و دا، هه هتد.

دايكان و باوكانى خشه ويست، مام ستايانى هه ژا و دسه ز: بړاوردكردن لې نوان مندا كانتان و قوتايي كانتان و مندا نى تر و قوتايي نى تر، زيانه كي مه ترسيداى نه خوازراوى لېدكه و ته و، هكاركې بې گله كشه و گرې د روونى و بارگرزى.

رننگدان و يې كي خراپيشى لې سر كسايې ته و ژيانى ئم مه و داهاتووى مندا نه دبه ته و هكاركيش بې رق و دژايې ته و دوژمنايې ته لې نوان مندا نندا.

خې ئه گېر بړاوردكردن لې نوان مندا نندا، بې ئاراسته يې پېر تيف به ته، واته ئه گېر بې ته و به ته كه مندا كانتان چاو لې مندا نى ئاست بېرتر و زانا و دانتر لې خيان بكن، هه و بېدېن و كوو ئوان ئاستى خيان بېر بكن نه و و سوود لې زيركي و لې ئه زموون كاني هاو كانيان و بگرن، بې روو حكه و رزشي و مملاند و كې بكه لې گه يې كتريدا بكن لې پېناوى زياتر فېر بوون و داه نهان و پېشكه وتن، ئم م مايې بې خته وېرى و پېشكه وتن و سوود بې خشينه نك زيان پېگه ياندن.. پېرو رد كردن و راه نهانى مندا نه بې ئاراسته نرننيي دا، لې سايې دايكان و باوكان و مام ستايانى هه شيار و هه ستيار و دووربين و شار زايانى پېرو رد يې نرننيي دا دته دى.

رزا شوان

نووسه لې بوارى ئه دې بى مندا نهان و پېرو رد يې مندا نهان.
r.shwan@hotmail.com

(*) تبينى: تا راد يېك سوودم لېم سه رچاوان و رگرتوون:
۱- اضرار المقارنة بين الاطفال - مجلة هي - يمام سامى.

- ٢- المقارنة بين الاطفال - من اكثر اخطاء التربية شيوعا -
هالة الشحات.
- ٣- لماذا نصر على المقارنة بين الاطفال - تربية الاطفال والصحة
النفسية.
- ٤- الاطفال من الجنة - دكتور جون جرای - ٢٠١٨
- ٥- ادوات التهذيب الايجابي في التربية - دكتور جين نيلسن و
مارى نيلسن - ٢٠١٨